

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСЛЯЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-
МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА
МАТЕРІАЛІ ШПИГУНСЬКИХ РОМАНІВ І. ФЛЕМІНГА)»**

Виконавець: здобувач другого
(магістерського) рівня вищої освіти
групи Ang1-M22z
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська))
Бойко Анна Вікторівна

Керівник: **Сліпачук Н.М.**,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германських мов
і зарубіжної літератури

Рецензент: **Кришталюк Г.А.**,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри германських мов
і зарубіжної літератури

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ.....	6
1.1. Визначення поняття «національно-маркована лексика», її структури та класифікації.....	11
1.2. Види національно-маркованої лексики.....	20
1.3. Види перекладу національно-маркованої лексики.....	24
1.4. Усний переклад національно-маркованої лексики в медійному та політичному просторі.....	29
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. ТРАНСЛЯЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	30
2.1. Особливості художнього перекладу.....	30
2.2. Особливості перекладу національно-маркованої лексики в художньому перекладі.....	39
Висновки до розділу 2.....	44
РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ШПИГУНСЬКИХ РОМАНАХ І. ФЛЕМІНГА ТА ВАРІАЦІЇ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ.....	45
3.1. Національно-маркована лексика структур, організацій та органів управління.....	45
3.2. Національно-маркована лексика в словах, що мають історичне значення.....	51
3.3. Національно-маркована лексика в їжі, як відображення кулінарних традицій.....	54
3.4. Національно-маркована шпигунська лексика.....	59
3.5. Національно-маркована лексика у традиціях різних народів світу.....	64
Висновки до розділу 3.....	75
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ВСТУП

Проблема національно-маркованої лексики дуже складна і цікава. У неї є багато спільного з реаліями та лакунами або без еквівалентними словами, як їх можна об'єднати. Переклад таких слів вимагає ретельної підготовки та додаткових пошуків, включаючи розширені загальні знання про світ та різні нації, які мають свою особливу культуру. Кожен метод перекладу, який допомагає при передачі слова або словосполучення з однієї мови в іншу, має також відтворювати і семантичне значення, і задум автора у художній літературі. Переклад слів, що відносяться до цієї культури може спричинити багато проблем та зайняти багато часу при підготовці.

Тематику проблем перекладу національно маркованої лексики досліджували багато науковців. Зокрема, варто відмітити праці таких лінгвістів та мовознавців, як: Влахова С. та Флоріна С. [7], які досліджували переклад загалом, Галів У. [8], яка досліджувала національно-марковану лексику, як домінанту мово стилю, Головня А. В. та Щербина А. В. [9], які аналізували види усного перекладу та сфери його застосування; Лемещенко-Лагода В. В. [20], яка визначала національно-марковану лексику та її проблематику та Разумна К.А. [25], яка ознайомила нас з функціонально-стильовим розподілом національно-маркованої лексики.

Мета роботи – проаналізувати проблеми трансляції та перекладу національно-маркованої лексики.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що переклад залишається актуальним до тих пір, поки існує безліч мов. Навіть якщо не брати до уваги англійсько-український переклад, а будь-який інший, національно-маркована лексика завжди зможе викликати труднощі в перекладі, а підбір правильного еквівалента, допустимий у використанні різних культур – є одним із найголовніший завдань не лише для перекладача, а й для політика, комунікаційника чи інших медійний професій.

Предмет дослідження – національно-маркована лексика та її трансляції.

Об'єкт дослідження – національно-маркована лексика у шпигунських романах про Джеймса Бонда І. Флемінга.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- 1) встановити термін «національно-маркованої лексики», її структуру та класифікацію;
- 2) визначити проблематику перекладу національно-маркованої лексики та варіації її перекладу;
- 3) визначити види національно-маркованої лексики;
- 4) встановити особливості художнього перекладу;
- 5) проаналізувати шляхи та прийоми перекладу національно-маркованої лексики на основі шпигунських романів І.Флемінга відповідно до класифікації.

У роботі використані наступні **методи**: індукції, класифікації, комплексного аналізу тексту, спостереження, контрактивний (порівняльний).

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості їх використання при розробці загальних курсів з вивчення перекладознавства, особливо теми перекладу національно-маркованої лексики, в вищих навчальних закладах, а також спецкурсів, присвячених вивченню перекладу та які мають відношення до філології, зокрема англійської.

Використовуючи результати дослідження, автор підготувала тези доповіді та опублікувала статтю за темою «Труднощі трансляції національно-маркованої лексики» на науковій студентській конференції у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка Хмельницької області. Дана публікація була додана до підсекції «Сучасні тенденції в перекладознавстві».

Структура роботи: Дипломна робота складається зі змісту, основної частини, яка містить три розділи, висновку та списку використаних джерел, яких нараховується 52.

ВИСНОВОК

Національно-маркована лексика – це лексика, що позначає специфіку певного народу, розкриває його історію у своїй семантиці. Її часто можуть прирівнювати до слів-реалій, культурно-національної лексики, лакун, маркованих слів та просто до безеквівалентної лексики.

При усному перекладі національно-маркованої лексики особливу увагу потрібно звернути на якість перекладу за конкретний проміжок часу, який дається для відтворення мови оригіналу. Важка проблема постає в медійному просторі та політичному, адже в більшості випадків залежить репутація не однієї людини, а усієї публіки і навіть ще глобальніше (якщо говорити про перемовини або дипломатичні відносини). Медійний та політичний простір – це дуже клопітка справа, яка вимагає спеціальної підготовки.

При дистанційному перекладі обов'язково має бути спеціальне облаштування з професійними навушниками, надійним інтернетом та гарним зв'язком. Приміщення краще підбирати звукоізольоване, адже може зіпсуватись якість перекладу за рахунок непотрібних шумів та звуків, що можуть долимати під час розмови.

Переклад художнього твору – це справжня задача для перекладача, адже постає проблема передачі характеру твору, індивідуального стилю автора, епохи, у яку твір був написаний. Важливу увагу приділяють точності перекладу фразеологічних та крилатих виразів. Критичніс для репутації автора та видавництва може бути велика наявність орфографічних, граматичних помилок або помилок, які спотворюють зміст оригіналу, руйнують його смислове значення. Також недопустимим є помилки, що спотворюють стилістичні особливості оригіналу, наприклад, у розмовному діалозі в неформальному стилі та з короткими фразами, які потрібно відтворити на таргетовану мову відповідним чином.

Синтакс має відповідати правилам мови перекладу та, звичайно, оригіналу твору. Не має бути смислової упущенності у художньому творі при перекладі, які можуть виникнути через «вільний переклад».

В перекладеному тексті має бути повністю відтворений прагматичний аспект оригіналу.

Національно-маркована лексика є певних видів за семантикою. Це може бути соціально-побутова, географічна, культурологічна, релігійна, історична та інші. У шпигунських романах Ієна Флемінга, здебільшого показана багато культура різних народів, велику увагу звернуто на національно-марковані слова, що позначають їжу, одяг, державні установи та органи самоврядування, релігію, побут, звичаї та традиції та інше.

Тема, звісно, потребує детального вивчення та уваги, адже світ змінюється щосекунди і мова все більше інтегрує у суспільство, нав'язуючи свою культуру та традицію, яка є особливою для кожного народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бархударов Л. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории переводов. Москва : Международные отношения, 1975.
2. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Бацевич Ф. С. Київ : Довіра, 2007. 205 с. сторінка 99
3. Бенгальські вогні – символ радості та щастя. URL: <https://pirozabava.com/bengalski-vogni-simvol-radosti-i-shhastya/> (дата звернення: 20.11.2023).
4. Бридж URL: <https://relax.com.ua/uk/yak-rozvazhytysia/nastilni-igry/bridzh/> (дата звернення: 20.11.2023).
5. Бурлакова М. К. О проблеме культурологической направленности учебного словаря. Иваново, 2006. С. 135–153.
6. Виноградов В. С. Лексические вопросы перевода художественной прозы. Москва, 1978. 350 с. Сторінка 18)
7. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. Москва : Международные отношения, 1980. 352 с.
8. Галів У. Національно маркована лексика як домінанта мовостилію любові Проць (на матеріалі поетичної збірки «Полювання на світло»), 2018. С. 18.
9. Головня А. В., Щербина А. В. та ін. ВИДИ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТА СФЕРИ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ. Національний авіаційний університет. Том 33 (72) № 4 Ч. 2 2022. С. 11-18.
10. Гаврилов Э. П. Авторское право. Издательские договоры. Москва : Юридическая литература, 1988. 176 с. сторінка 80
11. День. Day Newspaper. URL: <https://day.kyiv.ua/en/newspaper> (дата звернення: 20.11.2023).
12. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посіб. / П.С. Дудик. Київ : Вид. центр «Академія», 2005. 368 с. сторінка 35
13. Зарицький М. С. Переклад : створення та редагування. Київ : Парламентське видавництво, 2004. 120 с. це сторінка 56

14. История о первом гамбургере и как он наполнил сердца каждого из нас. URL: <https://jackburgers.com.ua/burger-history> (дата звернення: 20.11.2023).
15. Исторична боротьба з алкоголем. Як вводили сухий закон у США та СРСР. URL: <https://fakty.com.ua/ua/svit/20200128-istorychna-borotba-z-alkogolem-yak-vvodyly-suhyj-zakon-u-ssha-ta-srsr/> (дата звернення: 20.11.2023).
16. Картопля по-французьки з м'ясом. URL: <https://jisty.com.ua/kartoplya-po-frantsuzki-zi-svininoyu/> (дата звернення: 20.11.2023).
17. Кияк Т. Р., Огуй О. Д. та ін. Теорія і практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова книга, 2006. 592 с. сторінка 32)
18. Класичний англійський сніданок. URL: <https://shuba.life/recipes/7392-klasichnij-anglijskij-snidanok> (дата звернення: 20.11.2023).
19. Комунізм – що це таке, політика та суть комунізму простими словами. URL: <https://termin.in.ua/komunizm/> (дата звернення: 20.11.2023).
20. Лемещенко-Лагода В. В. Національно маркована лексика: проблема визначення та специфіка лексикографічного опрацювання в шотландсько-англійських словниках. Одеса, 2021. №48. С. 126-129 розділ 1. Пункт 1. http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v48/part_1/32.pdf
21. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. № 55. 2022.
22. Оружейна династія Beretta. URL: <https://stoneforest.ru/look/armour/beretta/> (дата звернення: 20.11.2023).
23. Ощепкова В. В. Язык и культура Великобритании, США, Канады, Австралии, Новой Зеландии / В. В. Ощепкова, 2004. 336 с.
24. Петрушенко В. Л. Філософія. Львів : «Магнолія плюс», 2005. 506 с.
25. Разумна К. А. Функціонально-стильовий розподіл національно-маркованої лексики на матеріалі англійських корпусів. Житомир : Житомирський національний агроекологічний університет, 2018. С. 56-59.
26. Реформатский А. А. Введение в языкознание. Москва : Аспект Пресс, 1996. 139 с. сторінка 139

27. Роулінг Дж. К. Гаррі Поттер і Смертельні реліквії. Київ : «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2007. С.577.
28. Серета Н. А. КУЛЬТУРНО-МАРКОВАНА ЛЕКСИКА В МОВІ ОРИГІНАЛУ Й ПЕРЕКЛАДУ. Київ : Київський національний лінгвістичний університет. С. 363.
29. Скотленд-Ярд. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B4-%D1%8F%D1%80%D0%B4> (дата звернення: 20.11.2023).
30. Смак Франції: як приготувати фрикесе з курки. URL: <https://myastoriya.com.ua/ua/blog/recipe/vkus-frantsii-kak-prigotovit-frikase-iz-kuritsy/> (дата звернення: 20.11.2023).
31. Соус тартар: історія та рецепт. URL: <https://ivona.ua/kulinarija/sovety/5281807-sous-tartar-istorija-i-recept> (дата звернення: 20.11.2023).
32. Толкін. Дж. Р. Р. Гобіт, або Туди і звідти / Переклала з англійської Олена О'Лір. 5-те видання. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2017. 384 с.
33. Тупиця О. Безеквівалентна лексика: проблеми визначення / О. Тупиця, Л. Зімакова // Рідне слово в етнокультурному вимірі, 2012. С. 251-258.
34. Усний синхронний переклад – найекстремальніший вид перекладу. URL: <https://everest-center.com/usnyj-synhronnyj-pereklad-najekstremalnishyj-vyd-perekladu/> (дата звернення: 20.11.2023).
35. Флемінг. І. Живи і дай померти. Перекл. Ірина Бондаренко. Тернопіль : Богдан, 2018. 253 с.
36. Хассан Шалі Н. А. Основні характеристики художнього тексту / Ідеї. Пошуки. Рішення: матеріали VII, 2015. С. 103-114
37. Чернишова С. А. Правоотношения в сфере художественного творчества. Москва : Наука, 1979. 166 с. сторія81
38. Шулік С. Актуальні проблеми художнього перекладу. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/39403/1/Shulik.pdf> (дата звернення: 09.10.2023).

39. Эко У. Сказать почти то же самое. Опыты о переводе. Москва : Симпозиум, 2006. 576 с.
40. An interview with Ukrainian President Volodymyr Zelensky. URL: <https://rozmova.wordpress.com/2022/09/16/volodymyr-zelensky/> (дата звернення: 20.11.2023).
41. Casino Royale. URL: [https://www.fadedpage.com/books/20151102/html.php#Page_34:](https://www.fadedpage.com/books/20151102/html.php#Page_34) (дата звернення: 20.11.2023).
42. Henschelmann K. Technik des Übersetzens: Französisch-Deutsch. Heidelberg, 1980.
43. Live And Let Die. URL: [http://www.novelas.rodriguezalvarez.com/pdfs/Fleming,%20Ian%20"Live%20and%20Let%20Die"-Xx-En-Sp.pdf](http://www.novelas.rodriguezalvarez.com/pdfs/Fleming,%20Ian%20) (дата звернення: 20.11.2023).
44. Longman Dictionary of Contemporary English for Advanced Learners (6th edition). Harlow, Essex : Pearson Education Limited, 2014. — 2101 p.
45. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (9th edition). Oxford : Oxford University Press, 2015. 1820 p.
46. Oxford Guide to British and American Culture for Learners of English. Oxford : Oxford University Press, 2005. 576 p.
47. Room A. R. W. Dictionary of Great Britain / A. R. W. Room. Moscow : Rus Yaz., 2002. 560 p. 178 ст
48. Rowling J. K. Harry Potter and the Philosophers Stone. URL : http://onlinereadfreenovel.com/j-k-rowling/1301-harry_potter_and_the_philosophers_stone.html (дата звернення: 17.05.2023).
49. Smith S. B. Elizabeth the Queen: The Life of a Modern Monarch. New York : Random House, 2013. 310 с.
50. Standards. Interpreting facilities. URL: https://ec.europa.eu/info/departments/interpretation/standardsinterpreting-facilities_en (дата звернення: 20.11.2023).

51. The Dictionary of the Scots language. URL: <http://www.dsl.ac.uk/> (дата звернення: 16.10.2023)
52. What is Habeas Corpus? URL: <https://www.aclu.org/documents/what-you-should-know-about-habeas-corpus> (дата звернення: 20.11.2023).